

НАПРЯМ 9. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-363-0-74>

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ У ЗБЛИЖЕННІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Бречко Олександр Володимирович

кандидат економічних наук,

доцент кафедри транспорту і логістики,

Західноукраїнський національний університет

В контексті інтеграції України до Європейського Союзу та Єдиного цифрового простору ЄС (ЄЦП ЄС) цифрові технології відіграють важливу роль у підвищенні конкурентоспроможності країни, покращенні якості життя громадян та зміцненні співпраці з європейськими партнерами.

Цифрова трансформація відкриває нові можливості для розвитку інноваційних технологій та стимулювання підприємництва, що здатні забезпечити інклюзивність і стійкість національної економіки. Цей процес сприяє збільшенню різноманіття нових програм цифровізації і комерційних послуг, що в свою чергу, є значними стимулами для розвитку стартапів з новими бізнес-моделями та продуктами.

У грудні 2023 року відбулися знакові події, які були спрямовані на зближення з Європейським цифровим простором. Зокрема, на Diiia Summit, було презентовано нові послуги в застосунку «Дія» та сервіси, які спрямовані на полегшення життя українців в умовах війни та наближення перемоги. Також лідери країн ЄС ухвалили рішення про початок переговорів з Україною та Молдовою щодо вступу до Євросоюзу, в рамках яких імплементації актів права ЄС (ACQUIS ЄС) може стати одним з перших саме за напрямком розділу 10 Угоди «Цифровізація і медіа» [1].

Для підтримки і посилення процесів цифровізації в Україні залучаються значні інвестиції у формі як приватних капіталовкладень, так і міжнародної державної підтримки у формі грантів. Так урядом США протягом наступних 5 років на цифрову трансформацію в Україні буде виділено 150 млн дол. США, з метою створення ефективних цифрових екосистем для підтримки економічного зростання, прозорості відбудови та впровадження нових цифрових послуг для громадян та бізнесу, які мають антикорупційний ефект. Провідні компанії з розробки

програмного забезпечення також долучаються до фінансування цифрової стійкості, зокрема, бізнес-мережа SAP Business Network надала на безоплатній основі підтримку програмного забезпечення й хмарних сервісів для українським компаній чи розробників в ІТ-галузі.

Міністерство цифрової трансформації спільно з Міністерством освіти і науки презентували також Глобальну інноваційну візію «WINWIN до 2030 року», яка окреслює ключові напрями розвитку країни у внутрішньо- та зовнішньополітичному контекстах. Серед пріоритетних тематичних напрямів візії визначено: medtech, edtech, штучний інтелект (AI), економіка без кордонів, biotech, greentech, кібербезпека, напівпровідники, fluid economy, цифрова економіка, agritech та ін. [2].

План дій відповідно до WINWIN містить три розділи: «Екосистема інновацій», «Підтримка екосистеми інновацій» та «Розвиток пріоритетних галузей». Поступове втілення візії інновацій допоможе державі зробити економічний стрибок та створити зручні умови для розвитку бізнесу, освіти та науки. В умовах сучасних викликів дана стратегія вкрай важлива, оскільки можна виділити як загрози, так і можливості для інноваційного потенціалу України.

Незважаючи на те, що Україна є лідером в окремих напрямках цифрової трансформації, особливо в суспільному секторі і на рівні фізичних осіб, в цілому існує суттєве відставання у розвитку цифрового ринку від Європейського Союзу про що свідчить показники міжнародних рейтингів такі як EGDІ, NRI, WDCR. Для виправлення ситуації необхідно прискорити трансформацію, особливо у відсталих сферах, таких як, розвиток телекомунікаційної інфраструктури, державні цифрові послуги та регуляторне середовище. Саме ці напрямки визначають вузькі місця цифровізації в рамках інтеграції до Єдиного цифрового простору ЄС (ЄЦП ЄС), а саме, це стосується: необхідності змінювати технічну інфраструктуру, гармонізації законів України з Європейськими нормами і стандартами, інвестицій у розвиток цифрових послуг [3].

Для України важливою є узгодженість напрямів розвитку цифрової трансформації із вимогами європейського дослідницького простору в системі цифровізації. Компонентами єдиного цифрового ринку ЄС, які потребують удосконалення в Україні, є: електронна ідентифікація, захист прав інтелектуальної власності в інтернеті, розвиток платіжних систем, електронних платежів та розрахунків, кібербезпека та захист персональних даних.

Також важливим напрямком прискорення процесів цифровізації в Україні є розробка нових децентралізованих проєктів на базі Web3, які можуть стати потужним драйвером технологічного та економічного прориву. Проте їх розвиток стримують фактори регуляторного

характеру та складнощі фінансово-банківського сектору в умовах війни, а також і поспішні рішення передчасного впровадження в українське законодавство про віртуальні активи положень європейського регламенту Markets in Crypto-Assets (MiCA), які вже сьогодні загрожують міграцією web3-стартапів в інші країни [4].

Результати процесу євроінтеграції для українського інформаційно-технологічного (IT) сектора можуть характеризуватись такими перевагами:

1. Звільнення від митних зборів та податків на певні товари та послуги, що сприятиме зростанню експортного потенціалу IT сектору України.

2. Усунення торговельних бар'єрів і регулятивних перешкод сприятиме полегшенню ведення бізнесу для українських IT компаній на європейському ринку.

3. Розширення можливостей для отримання грантів та субсидій від Європейського Союзу, що сприятиме фінансовій стабільності та розвитку інноваційних проєктів.

4. Можливість участі у європейських тендерах забезпечить українським IT компаніям нові можливості для реалізації своїх продуктів та послуг.

5. Перетворення на один із головних центрів розробки та надання IT послуг у Європі завдяки високій кваліфікації українських спеціалістів і конкурентоспроможним цінам на ринку праці.

6. Активізація співпраці з європейськими компаніями сприятиме обміну досвідом та розробці спільних проєктів.

7. Збільшення інвестицій в українську IT індустрію, що сприятиме її подальшому розвитку та модернізації.

8. Покращення якості освітніх програм з IT завдяки активізації співпраці українських університетів з європейськими освітніми установами.

9. Полегшення захисту інтелектуальної власності українських IT компаній завдяки гармонізації законодавства та міжнародному співробітництву в цій сфері.

Інтеграція в єдиний цифровий ринок ЄС розпочалася з того, що Україна долучилася до програми ЄС «Цифрова Європа», яка передбачає фінансування цифровізації країн Європи за різними напрямками. Завдяки цьому вже зараз представники IT-галузі України можуть отримати фінансування за такими напрямками: високопродуктивний комп'ютинг; штучний інтелект; великі дані і хмарні послуги; цифрові навички; використання цифрових технологій в економіці й суспільстві.

Важливим фактором інтеграції є фінансова і банківська система, а також фінансові технології які розробляються в їх межах. Так, Національним банком України розроблено проєкт відкритого

банкінгу, який має запрацювати у 2025 р. та здійснено перехід платіжної інфраструктури на міжнародний стандарт ISO 20022, який є новим поколінням Системи електронних платежів НБУ (СЕП). Після отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС також прискорила роботу над приєднанням до ключових світових розрахункових систем, насамперед до єдиної зони платежів у євро – SEPA. Також НБУ працює над запуском в Україні миттєвих платежів на основі нового покоління СЕП-4, які мають запрацювати у 2024р. Паралельно ведеться робота над розширенням застосування різних методів дистанційної ідентифікації у фінансовій системі. В умовах війни це дає можливість громадянам віддалено користуватися продуктами українських фінансових установ, у тому числі перебуваючи за кордоном.

Загалом, відповідно до досліджень Центру досліджень міжнародної торгівлі Trade+, інтеграція України до єдиного цифрового ринку ЄС може дати такі позитивні наслідки [5]:

- ВВП України: зростання до +12%;
- експорт товарів з України до ЄС: до +17% (близько €3 млн);
- експорт послуг з України до ЄС: до +12,2% (близько €400 млн);
- експорт товарів з ЄС до України: понад +20% (понад €4 млн);
- експорт послуг ЄС до України: до +9% (майже €300 млн).

У цілому, цифрові трансформації мають великий потенціал для підтримки інтеграції України до ЄС, проте важливо враховувати комплексність цього процесу з одночасним послідовним стимулюванням кожної окремої складової соціально-економічних процесів інтеграції, а також необхідно забезпечити взаємодію всіх зацікавлених сторін для досягнення успішних результатів.

Список використаних джерел:

1. Цифрова трансформація економіки України в умовах війни. Грудень 2023 р. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-hruden-2023>
2. Презентація Глобальної інноваційної візії WINWIN: якою буде Україна майбутнього. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/prezentatsiya-globalnoi-innovatsiynoi-vizii-winwin-yakoyu-bude-ukraina-maybutnogo>
3. Що дасть Україні інтеграція у цифровий простір ЄС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2021/01/25/7118582/>
4. Які фактори стримують розвиток web3-індустрії – результати дослідження «WEB3 для України: діалог зі засновниками». URL: <https://thedigital.gov.ua/news/yaki-faktori-strimuyut-rozvitok-web3-industrii-rezultati-doslidzhennya-web3-dlya-ukraini-dialog-zi-zasnovnikami>
5. Шлайфер М. & Тодощук А. Діджиталізація економіки України в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2022. № (45). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-10>